

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) वृत्तपत्रीय संवादाचे स्वरूप आणि कार्य स्पष्ट करून वृत्तपत्रातील विविध घटकांची चर्चा करा.
- ब) जाहिरात संकल्पना स्पष्ट करून जाहिरातीचे घटक व जाहिरातीचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
- श्रवण म्हणजे काय सांगून, श्रवणाचे स्वरूप व श्रवण प्रक्रियेत अडथळा आणणारे घटक सविस्तर लिहा.

Seat No.	
-------------	--

Set P

एम.ए. (Marathi) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल - २०२६

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स.१८०० ते १९२०) (230103103)

वार, दिनांक: बुधवार, २२-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) बाबा पदमनजी यांनी कोणती कादंबरी लिहिली?

अ) यमुना पर्यटन	ब) दोन मने
क) गुलामगिरी	ड) मधली स्थिती
- २) 'निबंधमाला' या मासिकाची सुरुवात कोणी केली?

अ) विष्णुशास्त्री चिपळूणकर	ब) शि. म. परांजपे
क) कृष्णाजी भालेराव	ड) लोकमान्य टिळक
- ३) 'माझा प्रवास' हे प्रवासवर्णन कोणी लिहिले?

अ) रामेश्वर भटजी	ब) अण्णासाहेब जोशी
क) विष्णुशास्त्री पंडित	ड) गोडसे भटजी
- ४) 'तुतारी' ही गाजलेली कविता कोणी लिहिली?

अ) गोविंदाग्रज	ब) केशवसुत
क) कवी बी	ड) बालकवी
- ५) गोपाळ गणेश आगरकर यांनी कोणते वृत्तपत्र सुरु केले?

अ) काळ	ब) प्रभाकर
क) सुधारक	ड) जनता
- ६) गोविंदाग्रज या टोपणनावाने कोणत्या कवीने काव्यलेखन केले?

अ) कृष्णाजी केशव दामले	ब) काशिनाथ हरी मोडक
क) त्र्यंबक बापुजी ठोंबरे	ड) राम गणेश गडकरी

- ७) 'मोचनगड' ही ऐतिहासिक कादंबरी कोणी लिहिली?
 अ) हरिभाऊ आपटे
 ब) रा. भि. गुंजीकर
 क) नाथमाधव
 ड) बाबा पदमनजी
- ८) 'काळ' या वृत्तत्राचे संपादक कोण होते?
 अ) शि. म. परांजपे
 ब) लोकमान्य टिळक
 क) विष्णुशास्त्री चिपळूणकर
 ड) कृष्णाजी भालेकर
- ९) बाळशास्त्री जांभेकर यांनी कोणते वृत्तपत्र सुरू केले?
 अ) दर्पण
 ब) ज्ञानप्रकाश
 क) प्रभाकर
 ड) इंदुप्रकाश
- १०) 'तात्त्विक कादंबरीचे जनक' म्हणून कोणाला ओळखले जाते?
 अ) ना. सी. फडके
 ब) वा. म. जोशी
 क) न. चिं. केळकर
 ड) वि. स. खांडेकर
- ११) पुणे येथे मुलींसाठी पहिली शाळा कोणी सुरू केली?
 अ) लोकमान्य टिळक
 ब) महात्मा गांधी
 क) महात्मा फुले
 ड) गो. ग. आगरकर
- १२) आधुनिक मराठी रंगभूमीचा प्रारंभ कोणत्या नाटककाराच्या नाट्यलेखनाने झाला?
 अ) प्र. के. अत्रे
 ब) रा. ग. गडकरी
 क) मो. ग. रांगणेकर
 ड) विष्णुदास भावे

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) १८०० ते १८७४ या कालखंडाला 'भाषांतर युग' असे का म्हटले आहे?
 ब) मुद्रणकलेसाठी मराठी साहित्यावर काय परिणाम झाला?
 क) महात्मा फुले यांचे सामाजिक कार्य लिहा.
 ड) भा. रा. तांबे यांच्या कवितेची वैशिष्ट्ये लिहा.
 इ) महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे यांचे कार्य थोडक्यात लिहा.
 ई) आधुनिक कवी म्हणून केशवसुतांचा परिचय द्या.

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) १८०० ते १८२० या कालखंडातील कादंबरी वाङ्मयाचा थोडक्यात आढावा घ्या.
 ब) १८०० ते १८७४ या कालखंडाला 'भाषांतर युग' का म्हणतात ते थोडक्यात लिहा.
 क) १८०० ते १९२० या कालखंडातील कथा वाङ्मयाचा थोडक्यात आढावा घ्या.
 ड) १८०० ते १८२० या कालखंडातील समाजसुधारकांचा थोडक्यात आढावा घ्या.

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) ह. ना. आपटे यांच्या कादंबरी वाङ्मयाचा परिचय करून द्या.
- ब) १८०० ते १९२० या कालखंडातील प्रमुख कवींचा आढावा घ्या.
- प्र.५ १८०० ते १९२० या कालखंडातील नियतकालिकांचा सविस्तर आढावा घ्या. १२

- ७) प्रबंधलेखनाची भाषा कशा स्वरूपाची असावी?
 अ) अलंकारिक ब) दुर्बोध
 क) वस्तुनिष्ठ ड) बोली
- ८) साहित्य संशोधनात कशाचे महत्त्व अनन्यसाधारण असते?
 अ) प्रयोगशाळा ब) ग्रंथालय
 क) व्यायामशाळा ड) चित्रपटगृह
- ९) 'मराठी संशोधनविद्या' हा ग्रंथ कोणाचा आहे?
 अ) जयश्री पाटणकर ब) उषा देशमुख
 क) वसंत पाटणकर ड) रंगनाथ पठारे
- १०) बोलींच्या संशोधनासाठी कोणती संकल्पना जास्त उपयोगात येते?
 अ) समाजशास्त्र ब) बोलीभूगोल
 क) प्रदेशशास्त्र ड) समाजभाषाविज्ञान
- ११) नाविन्याचा शोध घेणे —— चा प्रमुख उद्देश असतो?
 अ) अभ्यासाचा ब) समीक्षेचा
 क) लेखनाचा ड) संशोधनाचा
- १२) 'कोसला' एक चिकित्सक अभ्यास हा विषय कोणत्या संशोधन प्रकारात मोडते?
 अ) साहित्यप्रकारनिष्ठ ब) कालखंडनिष्ठ
 क) लेखकनिष्ठ ड) साहित्यकृतिनिष्ठ

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) भाषा विषयक संशोधनाचे स्वरूप लिहा.
 ब) संदर्भसूची तयार करताना कोणती काळजी घ्यावी?
 क) संशोधनाची संकल्पना स्पष्ट करा.
 ड) संशोधकाचे गुण लिहा.
 इ) साहित्यप्रकारनिष्ठ संशोधनाचे स्वरूप लिहा.
 ई) प्रबंधातील परिशिष्टाचे महत्त्व लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) समाज भाषा वैज्ञानिक संशोधनाची कार्यपद्धती लिहा.
 ब) मराठी भाषा आणि बोली यांचे संशोधन कसे केले जावे?
 क) प्रबंध लेखनातील समस्या सांगा.
 ड) लेखकनिष्ठ संशोधनाचे महत्त्व लिहा.

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) साहित्य संशोधन व इतर ज्ञानशाखीय संशोधनातील वेगळेपण स्पष्ट करा.
- ब) संशोधनाचे स्वरूप सांगून, संशोधनाचे प्रयोजन स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दीर्घोत्तरी प्रश्न) १२
- शोधनिबंध लेखन व प्रबंधलेखन प्रक्रियेतील टप्पे विषद करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Marathi) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
ग्रंथप्रकाशन व्यवहार : (भाग-१) (230103105)

वार, दिनांक: सोमवार, २७-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

कमाल गुण: ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

०६

- १) 'ग्रंथव्यवहार' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?

अ) अ. ह. लिमये	ब) शरद गोगटे
क) विष्णुपंत भागवत	ड) बापूराव नाईक
- २) मुद्रणकलेचा शोध कोणी लावला?

अ) जॉन करे	ब) विल्यम लेथान
क) योहान गटेनबर्ग	ड) जेम्स करे
- ३) हस्तलिखिताची संगणकावर अक्षरजुळणी करणे म्हणजे काय?

अ) डी. एच. एस.	ब) डी. टी. पी.
क) पी. एच. एस.	ड) सी. टी. पी.
- ४) मुद्रणप्रत कोण तयार करतो?

अ) ग्रंथसंपादक	ब) वाचक
क) लेखक	ड) चित्रकार
- ५) (©) हे चिन्ह कशाचे आहे?

अ) कॉपीराइट	ब) मुखपृष्ठ
क) छपाई	ड) नोंदणी
- ६) पुस्तकाचा आरसा कोणाला म्हटले जाते?

अ) बांधणी	ब) अक्षरजुळणी
क) मुखपृष्ठ	ड) लिपी

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) मुखपृष्ठ सजावटीचा हेतू थोडक्यात लिहा.
ब) ग्रंथनोंदणी प्रक्रिया थोडक्यात लिहा.
क) पुस्तक वितरणात जाहिरातीचे महत्त्व थोडक्यात लिहा.
ड) 'लेखक करार' याविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
- प्र.३ लघुत्तरी प्रश्न/टीप लिहा. 0६
ग्रंथनिर्मिती मध्ये मुद्रितशोधनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) भारतीय स्वामित्व हक्क कायद्याविषयी (कॉपीराइट) सविस्तर चर्चा करा.
ब) ग्रंथनिर्मिती व्यवहाराचे स्वरूप स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Marathi) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल - २०२६
एका लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन) : संत चोखामेळा (230103106)

वार, दिनांक: बुधवार, २९-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) संत चोखामेळा यांचे गुरु कोण होते?

अ) संत नामदेव	ब) संत ज्ञानेश्वर
क) संत बंका	ड) संत तुकाराम
- २) 'अवघा रंग एक झाला रंगी रंगलाश्रीरंग' हा अभंग कोणाचा आहे?

अ) संत जनाबाई	ब) संत सोयराबाई
क) संत मुक्ताबाई	ड) संत निर्मळा
- ३) संत बंका महाराज कोणाला आपले गुरु मानत होते?

अ) संत चोखामेळा	ब) संत ज्ञानेश्वर
क) संत नरहरी सोनार	ड) संत नामदेव
- ४) यादवांच्या राजधानीचे नाव काय होते?

अ) देवगिरी	ब) दौलताबाद
क) मंगळवेढा	ड) पंढरपूर
- ५) माहीमभट्टानी कोणता ग्रंथ लिहिला? ज्याला मराठीतील आद्य ग्रंथ मानले जाते.

अ) विवेकसिंधू	ब) ज्ञानेश्वरी
क) लीळाचरित्र	ड) रुक्मिणी स्वयंवर
- ६) रामदेवराव यादवांच्या काळात महाराष्ट्रावर कोणी आक्रमण केले?

अ) अल्लाउद्दीन खिलजी	ब) बाबर
क) सिकंदर लोधी	ड) मोहम्मद बिन तुगलक
- ७) संत चोखामेळा यांच्या संत पदाला पोहोचलेल्या मुलाचे नाव काय होते?

अ) हरिदास	ब) कर्ममेळा
क) सोपान	ड) बंका

- ८) 'चोखा चोखट निर्मळ तया अंगी नाही मळ' हा अभंग कोणी लिहिला आहे?
 अ) संत बंका महाराज ब) संत एकनाथ
 क) संत तुकाराम ड) संत ज्ञानेश्वर
- ९) 'यती हिन चोखामेळा त्यासी भक्तांचा कळवळा' हा अभंग कोणी लिहिला आहे?
 अ) संत मुक्ताबाई ब) संत जनाबाई
 क) संत निर्मळा ड) संत सोयराबाई
- १०) 'चोखियासी भक्ती कैसी प्रेमे आवड देवासी। ढोरे ओढी त्याचे घरी नीच काम सर्व करी।।' हा अभंग चोखामेळाबद्दल कोणी लिहिला आहे?
 अ) संत एकनाथ ब) संत तुकाराम
 क) संत सावतामाळी ड) संत भानुदास
- ११) संत चोखामेळा यांची समाधी कोठे आहे?
 अ) मंगळवेढा ब) पंढरपूर
 क) मेहुणपुरा ड) विजापूर
- १२) 'संत चोखोबांचे अभंग: समीक्षा आणि संहिता' या पुस्तकाचे लेखक कोण आहेत?
 अ) डॉ. रमेश मोदी ब) डॉ. यु. म. पठाण
 क) डॉ. हे. वी. इनामदार ड) डॉ. रा. शं. वाळिंबे

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- अ) 'ऊस डोंगा परी रस नोहे डोंगा' या अभंगातील आशय सौंदर्य स्पष्ट करा.
 ब) संत चोखामेळा यांच्या अभंगाची वैशिष्ट्ये थोडक्यात लिहा.
 क) संत सोयराबाई यांच्या अभंगातील भाव सौंदर्य स्पष्ट करा.
 ड) संत कर्ममेळा यांच्या अभंगातील विद्रोह स्पष्ट करा.
 इ) संत निर्मळा यांच्या अभंगातील संसार चित्र स्पष्ट करा.
 ई) संत बंका महाराज यांचे संत चोखामेळा विषयीचे विचार थोडक्यात विशद करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२

- अ) संत चोखामेळा यांच्या वेळची सामाजिक परिस्थिती थोडक्यात विशद करा.
 ब) मध्ययुगाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी थोडक्यात विशद करा.
 क) संत चोखामेळा यांच्या अभंगातील वेदना तुमच्या शब्दात मांडा.
 ड) मध्ययुगीन धार्मिक परिस्थितीचा परामर्श घ्या.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२

- अ) 'संत चोखामेळा यांचे अभंग म्हणजे भाव कविताच' हे विधान स्पष्ट करा.
 ब) संत चोखामेळा यांच्या अभंगातील भाषा सौंदर्य स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२

- संत चोखामेळा यांच्या समग्र अभंग रचनेचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए (Marathi) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल - २०२६
लोकसाहित्य (230103107)

वार, दिनांक: बुधवार, २९-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) 'लोकसाहित्याचे स्वरूप' हे पुस्तक कोणी लिहिले?
अ) प्रभाकर मांडे
ब) दुर्गा भागवत
क) विश्वनाथ शिंदे
ड) शरद व्यवहारे
- २) भारूड या प्रकाराचा प्रचार कोणत्या संताने प्रबोधनासाठी केला?
अ) संत ज्ञानेश्वर
ब) संत नामदेव
क) संत एकनाथ
ड) संत तुकाराम
- ३) किर्तन परंपरेचे आद्य जनक कोणाला मानले जाते?
अ) संत नामदेव
ब) संत तुकाराम
क) संत चोखामेळा
ड) संत सावता माळी
- ४) Folklore या इंग्रजी शब्दासाठी मराठीत कोणता शब्द रूढ झाला?
अ) लोकविद्या
ब) लोकसंस्कृती
क) लोकवार्ता
ड) लोक साहित्य
- ५) दशावतार ही प्रयोग रूप कला कोणत्या परिसरातील आहे?
अ) गुजरात
ब) कोकण
क) महाराष्ट्र
ड) बिहार
- ६) मराठीतील स्त्रीधान या ग्रंथाचे कर्ते कोण आहेत?
अ) तारा भवाळकर
ब) मिस मेरी फ्रियर
क) सरोजिनी बाबर
ड) कमलाबाई देशपांडे
- ७) प्रयोगरूप कलेतील वासुदेव हा कोणत्या देवतेचा भक्त आहे?
अ) राम
ब) कृष्ण
क) लक्ष्मी
ड) मरी आई

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१२

लोकसाहित्य म्हणजे काय ते व्याख्येसह सांगून त्याचे स्वरूप व गुणवैशिष्ट्य स्पष्ट करा.

Seat
No.

Set P

एम.ए. (Marathi) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल - २०२६
प्रबोधनपर वाङ्मय (230103108)

वार, दिनांक: बुधवार, २९-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) 'रेनेसाँ' या शब्दाला मराठीत कोणता पर्यायी शब्द वापरला आहे?
अ) प्रबोधन ब) प्रतिष्ठा
क) प्रकाश ड) प्रमुख
- २) प्रबोधनासारख्या संकल्पनांचा आशय कोणत्या संदर्भांनी नियंत्रित होत जातो?
अ) सामाजिक ब) सांस्कृतिक
क) राजकीय ड) धार्मिक
- ३) आधुनिक भारताचे जनक म्हणून कोणाला ओळखले जाते?
अ) महात्मा गांधी ब) लोकमान्य टिळक
क) राजा राममोहन रॉय ड) पंडित नेहरू
- ४) मानवी विचारांना नवी दिशा व गती प्रबोधनाच्या कोणत्या आधारतत्त्वामुळे मिळत गेली?
अ) व्यक्तिवाद ब) पलायनवाद
क) इहवाद ड) विवेकवाद
- ५) प्रबोधन चळवळीच्या सर्व आचार, विचारांच्या केंद्रस्थानी कोण आहे?
अ) निसर्ग ब) मानव
क) समाज ड) भाषा
- ६) प्रबोधनाचे कोणते मूल्य वेगळा आचार, विचार, श्रद्धा असणाऱ्यांचा आदर करण्यास शिकवते?
अ) स्वातंत्र्य ब) सहिष्णुता
क) समता ड) न्याय

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
अ) मराठीतील प्रबोधनपर वाङ्मयाचा मूल्यविचार स्पष्ट करा.
ब) मराठी प्रबोधनपर वाङ्मयाची फलश्रुती काय ते स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
प्रबोधनाचे स्वरूप सांगून, मराठीतील प्रबोधनपर वाङ्मयाच्या वाटचालीचा आढावा घ्या.

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

एम.ए. (Marathi) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
साहित्य समीक्षा (230103201)

वार, दिनांक: गुरुवार, १६-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) खालीलपैकी समीक्षेची एक सर्वसामान्य व्याख्या कोणती आहे?
 - अ) साहित्याचा केवळ अभ्यास करणे
 - ब) साहित्यिक कलेचे सुंदरतेच्या दृष्टीने विश्लेषण करणे
 - क) साहित्य निर्मिती प्रक्रियेला हातभार लावणे
 - ड) साहित्य प्रकाशित करणे
- २) समीक्षेच्या स्वरूपात कोणता घटक येतो?
 - अ) साहित्यिक कलाकृतीचे सूक्ष्म निरीक्षण
 - ब) लेखकाच्या वैयक्तिक जीवनावर भाष्य
 - क) साहित्याच्या विक्रीत वाढ
 - ड) समाजाचे राजकीय विश्लेषण
- ३) आस्वादक समीक्षा पद्धतीचे प्रमुख वैशिष्ट्य काय आहे?
 - अ) साहित्यिक कलाकृतीचा भावनिक प्रभाव
 - ब) आर्थिक व सामाजिक विचारसरणी
 - क) लेखकाच्या मानसशास्त्रीय स्थितीचा अभ्यास
 - ड) राजकीय परिस्थितीचे विश्लेषण
- ४) मानसशास्त्रीय समीक्षक कोणत्या घटकावर भर देतो?
 - अ) वाचकाचे कौतुक
 - ब) लेखकाच्या वैयक्तिक जीवनातील अनुभव
 - क) वर्ग संघर्ष
 - ड) साहित्याचा समाजावर परिणाम

- ५) खालीलपैकी कोणत्या प्रकारची समीक्षा ग्रंथावर केंद्रित असते?
 अ) सामाजिक समीक्षा ब) कालखंडाचा अभ्यास
 क) लेखकाचा अभ्यास ड) ग्रंथ समीक्षा
- ६) साहित्य कालखंडाचा अभ्यास कोणत्या गोष्टीवर प्रकाश टाकतो?
 अ) वाचकांच्या आवडीनिवडी
 ब) लेखकाचे व्यक्तिगत आयुष्य
 क) त्या काळातील सामाजिक आणि सांस्कृतिक परिस्थिती
 ड) ग्रंथाचा विश्लेषणात्मक अभ्यास
- ७) ग्रंथ समीक्षेचा मुख्य आधार काय आहे?
 अ) लेखकाच्या सामाजिक परिस्थितीचे परीक्षण
 ब) ग्रंथाचा तांत्रिक आणि कलात्मक अभ्यास
 क) लेखकाच्या मानसशास्त्राचे विश्लेषण
 ड) साहित्यिक कालखंडाचे मूल्यमापन
- ८) गो. वि. करंदीकर यांच्या मते काव्यात सामाजिक जाणीव का महत्त्वाची आहे?
 अ) काव्याला लोकप्रिय करण्यासाठी
 ब) फक्त मनोरंजनासाठी
 क) वैयक्तिक भावना व्यक्त करण्यासाठी
 ड) विषमता आणि अन्यायाचा प्रतिकार करण्यासाठी
- ९) भालचंद्र नेमाडे यांच्या समीक्षेत कोणता नवीन दृष्टीकोन आढळतो?
 अ) भारतीय जीवनाचे समग्र चित्रण
 ब) कादंबरीच्या ऐतिहासिक स्वरूपाचा अभ्यास
 क) केवळ परदेशी साहित्याचा अनुकरण
 ड) व्यक्तिगत भावनांचे चित्रण
- १०) लेखकाच्या अभ्यासात कोणता घटक महत्त्वाचा मानला जातो?
 अ) साहित्यिक कालखंडाचे स्वरूप
 ब) लेखकाचे जीवन आणि साहित्याचे परस्परसंबंध
 क) वाचकांची वैयक्तिक मते
 ड) फक्त साहित्यिक शैली
- ११) गंगाधर गाडगीळ यांच्या मते नवकथेचे मुख्य वैशिष्ट्य कोणते आहे?
 अ) तंत्रावर अधिक भर
 ब) ऐतिहासिक व धार्मिक कथा
 क) पात्रांच्या भावनिक गुंतागुंतीचा अभ्यास
 ड) एकसुरी कथा शैली

१२) गो. वि. करंदीकर यांच्या मते काव्याचा खरा उद्देश काय आहे?

- अ) सौंदर्य आणि सामाजिक विचारांचे संगम
- ब) फक्त मनोरंजन
- क) वाचकांना गोंधळात टाकणे
- ड) ऐतिहासिक घटनांचे वर्णन

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) समीक्षेचे स्वरूप कोणते आहे?
- ब) वृत्तपत्रीय समीक्षा म्हणजे काय?
- क) मानसशास्त्रीय समीक्षा पद्धती कोणत्या घटकावर भर देते?
- ड) ग्रंथ समीक्षेचा उद्देश काय आहे?
- इ) आदिबंधात्मक समीक्षा पद्धतीचा मुख्य आधार काय आहे?
- ई) पर्यावरणवादी समीक्षा पद्धतीचा अभ्यास साहित्यासाठी का महत्त्वाचा आहे?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) समीक्षेचे प्रमुख कार्य कोणते आहे?
- ब) आस्वादक समीक्षा पद्धतीचे वैशिष्ट्य काय आहे?
- क) लेखकाच्या अभ्यासात कोणता मुद्दा महत्त्वाचा ठरतो?
- ड) मानसशास्त्रीय समीक्षा पद्धती कोणत्या घटकावर भर देते?

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) समाजशास्त्रीय समीक्षा पद्धतीचे महत्त्व सांगून त्याचा उपयोग समीक्षा पद्धतीत कसा केला जातो? याचे सविस्तर विश्लेषण करा.
- ब) वृत्तपत्रीय समीक्षा पद्धतीचे स्वरूप सांगून त्याचे उपयोजन समीक्षेत कसे केले जाते? याचे विस्तृत स्पष्टीकरण द्या.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

१२

गंगाधर गाडगीळ यांनी चित्रित केलेल्या नवकथेच्या स्वरूपातील मुद्द्यांचे सविस्तर विश्लेषण करा.

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

एम.ए. (Marathi) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
मराठी भाषा : संवाद व उपयोजन भाग – २ (230103202)

वार, दिनांक : शनिवार, १८-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) आकाशवाणीचा संशोधक 'मार्कोनी' कोणत्या देशातील होता?
 - अ) भारत
 - ब) अमेरिका
 - क) इटली
 - ड) इंग्लंड
- २) केवळ श्राव्य माध्यम ही मर्यादा कोणाची?
 - अ) वृत्तपत्र
 - ब) दूरचित्रवाणी
 - क) आकाशवाणी
 - ड) सोशल मीडिया
- ३) कोणामुळे आकाशवाणीच्या मुलाखतीचे महत्व कमी होताना दिसते?
 - अ) दूरचित्रवाणी
 - ब) मासिक
 - क) वृत्तपत्र
 - ड) चित्रपट
- ४) आकाशवाणी कार्यक्रमाची नांदी कोणती आहे?
 - अ) श्रुतिका
 - ब) बातमी
 - क) जाहिरात
 - ड) उद्घोषणा
- ५) कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI) चे जनक कोण?
 - अ) जॉन मॅकार्थी
 - ब) मार्कोनी
 - क) जार्ज गिअर्सन
 - ड) जॉन लोगी बेअर्स
- ६) लोकप्रिय समाज माध्यम सांगा.
 - अ) वृत्तपत्र
 - ब) गुगल
 - क) एफ.एम
 - ड) व्हाॅट्स अॅप (WhatsApp)
- ७) व्यवसायिक लोकांना आवडणारे माध्यम कोणते?
 - अ) लिंकडइन
 - ब) फेसबुक
 - क) आकाशवाणी
 - ड) दूरचित्रवाणी

- ८) दूरचित्रवाणीवर राष्ट्रीय कार्यक्रमाच्या प्रसारणाची सुरुवात केव्हा झाली?
 अ) १५ ऑगस्ट १९८२ ब) २६ जानेवारी १९८२
 क) १ जानेवारी १९७६ ड) १५ नोव्हेंबर १८८१
- ९) मालिका लेखन करताना कशाचे भान ठेवावे?
 अ) वेळेचे ब) शाळेचे
 क) पात्रांचे ड) भाषेचे
- १०) चर्चा संचलन करणाऱ्या व्यक्तीचा आवाज कसा असावा?
 अ) घोगरा ब) मोठा
 क) अस्पष्ट ड) स्पष्ट आणि गोड
- ११) व्यापारी संवादाची भाषा कशी नसावी?
 अ) उद्धट ब) नम्र
 क) सकारात्मक ड) जिव्हाळ्याची
- १२) प्रशासकीय पत्रव्यवहाराची भाषा कशी असावी?
 अ) वस्तुनिष्ठ ब) भपकेबाज
 क) बोजड ड) अलंकारिक

- प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
 अ) कृत्रिम बुद्धिमत्ता म्हणजे काय?
 ब) श्रुतिका लेखन करताना कोणत्या गोष्टीचे भान ठेवावे?
 क) दूरचित्रवाणी बातम्यांचे स्रोत सांगा.
 ड) Whats App चे महत्त्व लिहा.
 इ) प्रशासन म्हणजे काय?
 ई) स्क्रिप्ट रायटर (संहिता लेखक) कोणाला म्हणावे?
- प्र.३ लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन) १२
 अ) नभोनाटयांचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 ब) दूरचित्रवाणी मालिकेचे स्वरूप लिहा.
 क) समाज माध्यमांचे मानवी जीवनातील महत्त्व स्पष्ट करा.
 ड) इतिवृत्त लेखनाचे स्वरूप लिहा.
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
 अ) शासन-प्रशासन संकल्पना स्पष्ट करून, व्यापारी संवादाचे स्वरूप विशद करा.
 ब) दूरचित्रवाणीसाठी संहिता लेखन करताना कोणती काळजी घ्याल ते सविस्तर लिहा.
- प्र.५ आकाशवाणी संवाद माध्यमाचे स्वरूप स्पष्ट करून, आकाशवाणीच्या सामर्थ्य आणि मर्यादा लिहा? १२

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Marathi) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. १९२० ते १९६०) (230103203)

वार, दिनांक : मंगळवार, २१-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) जीवनवादाचा पुरस्कार करून कोणी साहित्यनिर्मिती केली?
अ) वि. स. खांडेकर ब) ना. सी. फडके
क) बा. सी. मर्ढेकर ड) शंकर पाटील
 - २) 'झेंडूची फुले' हा गाजलेला विडंबनपर कवितासंग्रह कोणाचा आहे?
अ) केशवकुमार ब) कुसुमाग्रज
क) गोविंदाग्रज ड) केशवसुत
 - ३) 'कळयांचे निःश्वास' या कथासंग्रहाच्या कथालेखिका कोण आहेत?
अ) विभावरी शिरूरकर ब) आनंदीबाई जोशी
क) पार्वतीबाई आठवले ड) रमाबाई रानडे
 - ४) विश्राम बेडेकर यांच्या कादंबरीचे नाव काय आहे?
अ) गारंबीचा बापू ब) मुक्तात्मा
क) अमृतवेल ड) रणांगण
 - ५) 'डोळे हे जुल्मी गडे' या गाजलेल्या कवितेचे कवी कोण आहेत?
अ) भा. रा. तांबे ब) कवी यशवंत
क) कवी बी ड) कुसुमाग्रज
 - ६) 'नाट्यनिकेतन' या नाट्यसंस्थेची स्थापना कोणी केली?
अ) मामा वरेरकर ब) पु. ल. देशपांडे
क) मो. ग. रांगणेकर ड) विजय तेंडूलकर

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) १९२० ते १९६० या कालखंडातील वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी थोडक्यात लिहा.
- किंवा
- ब) नवकथेची वैशिष्ट्ये सांगून नवकथाकारांच्या कथालेखनाचा आढावा घ्या.
- प्र.५ वि. स. खांडेकर यांच्या कादंबरी लेखनाची वैशिष्ट्ये उदाहरणासह लिहा. १२

Seat
No.

Set P

एम.ए. (Marathi) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
ग्रंथप्रकाशन व्यवहार भाग – २ (230103205)

वार, दिनांक : गुरुवार, २३-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते १२:३०

कमाल गुण : ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०६

- १) 'ग्रंथव्यवहार' ही स्वतंत्र संज्ञा योजून मराठीतील पहिले पुस्तक कोणी लिहिले.
अ) अनिल कुलकर्णी ब) ना. सी. फडके
क) अ. ह. लिमये ड) शरद गोगटे
- २) युनेस्कोने पुस्तकाची अधिकृत व्याख्या ---- साली संमत केली.
अ) १९६१ ब) १९६२
क) १९६३ ड) १९६४
- ३) ग्रंथ छपाई करित असताना कॉपीराईटसाठी कोणते चिन्ह वापरले जाते.
अ) @ ब) \$
क) © ड) #
- ४) 'ग्रंथव्यवहार दशा आणि दिशा' या पुस्तकाचे लेखक कोण?
अ) अनिल कुलकर्णी ब) ना. सी. फडके
क) अ. ह. लिमये ड) शरद गोगटे
- ५) लेखक जरी पुस्तक लिहित असला तरी त्याची निर्मिती, वितरण आणि विक्री करण्याचे काम कोण करतो.
अ) संपादक ब) वाचक
क) समीक्षक ड) प्रकाशक
- ६) मुद्रणकलेचा शोध ---- यांनी लावला.
अ) जोहान्स गटेनबर्ग ब) कार्ल मार्क्स
क) विल्यम कॅरे ड) गणपत कृष्णाजी

- प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) खिळा प्रेस म्हणजे काय?
ब) 'ग्रंथ व्यवहार' म्हणजे काय?
क) पुस्तक विक्रेत्याचे कोणकोणते प्रकार आहेत?
ड) पुस्तक प्रकाशन समारंभ म्हणजे काय?
- प्र.३ थोडक्यात उत्तर लिहा. 0६
- पुस्तकासाठी लागणाऱ्या कागदांची माहिती द्या.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) ग्रंथ वितरण व्यवस्था म्हणजे काय? सांगुन जाहिरात, समीक्षा व प्रकाशन समारंभ यांचा आढावा घ्या.
- किंवा
- ब) ग्रंथरचना प्रक्रिया सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Marathi) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
एका लेखकाचा अभ्यास (आधुनिक: अण्णा भाऊ साठे) (230103206)

वार, दिनांक: शनिवार, २५-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण : ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) अण्णा भाऊ साठे यांचे मूळ नाव काय होते?

अ) धोंडिराव	ब) सीताराम
क) तुकाराम	ड) कृष्णराव
- २) अण्णाभाऊंचे जन्मगाव कोणते आहे?

अ) वाटेगाव	ब) कडेपूर
क) कटगुण	ड) गोरेगाव
- ३) अण्णा भाऊ साठे यांची पहिली कांदबरी कोणती आहे?

अ) फकिरा	ब) चित्रा
क) वारणेचा वाघ	ड) वारणेच्या खोऱ्यात
- ४) अण्णाभाऊंनी मुंबईत आल्यावर कोणत्या चळवळीत सहभाग घेतला?

अ) गिरणी कामगार	ब) स्त्री चळवळ
क) भांडवलदार	ड) मिल मालक
- ५) फकिरा ही कादंबरी अण्णाभाऊंनी कोणाला अर्पण केलेली आहे?

अ) कार्ल मार्क्स	ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
क) थॉमस पेन	ड) विंचेस्टर
- ६) फकिरा ही कादंबरी कधी प्रकाशित झाली?

अ) १८५०	ब) १८५५
क) १८५८	ड) १८५९
- ७) ही पृथ्वी शेषनागाच्या मस्तकावर उभी नसून कोणाच्या तळहातावर तरलेली आहे असे अण्णाभाऊ म्हणतात?

अ) भांडवलदार	ब) कामगार
क) गुलाम	ड) साधू

- ८) अण्णाभाऊंनी कोठे भरलेल्या पहिल्या दलित साहित्य संमेलनात उद्घाटकीय भाषण दिले?
 अ) मुंबई
 ब) नागपूर
 क) सातारा
 ड) कोल्हापूर
- ९) अण्णाभाऊंची कथेतील माणसे कशी आहेत?
 अ) मवाळ
 ब) समंजस
 क) हतबल
 ड) लढवय्यी
- १०) अण्णाभाऊंच्या साहित्यात कोणाविरुद्ध आवाज उठवला आहे?
 अ) शेतकरी
 ब) मजूर
 क) भांडवलदार
 ड) मालक
- ११) अण्णाभाऊ साठे यांचे निधन कधी झाले?
 अ) १९६६
 ब) १९६९
 क) १९७०
 ड) १९७१
- १२) अण्णा भाऊ साठे : चरित्र आणि साहित्य हा ग्रंथ कोणाचा आहे?
 अ) बाबुराव बागूल
 ब) शरद पाटील
 क) बाबुराव गुरव
 ड) अर्जुन डांगळे

- प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
 अ) लेखकाच्या अभ्यासाचे महत्त्व लिहा.
 ब) एका लेखकाच्या अभ्यासाचे घटक विशद करा.
 क) अण्णा भाऊ साठे यांची लेखनविषयक भूमिका लिहा.
 ड) अण्णा भाऊ साठे यांचे संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीतील योगदान स्पष्ट करा.
 इ) अण्णाभाऊंच्या कादंबऱ्यातील आशय स्पष्ट करा.
 ई) स्टॅलीनग्राडचा पोवाडा या काव्यरचनेचे विशेष लिहा.
- प्र.३ लघुत्तरी प्रश्न लिहा. (कोणतेही दोन) १२
 अ) चिरानगरची भूत कथेचे विशेष स्पष्ट करा.
 ब) बरबाद्या कंजारी कथेचे कथानक लिहा.
 क) अकलेची गोष्ट या लोकनाट्याचे विशेष विशद करा.
 ड) मुंबईची लावणीचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
 अ) फकिरा या कादंबरीचे वाङ्मयीन मूल्यमापन स्पष्ट करा.
 ब) माझा रशियाचा प्रवास या ग्रंथातील अनुभवविश्व विशद करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
 अण्णा भाऊ साठे यांचे जीवन व वाङ्मयीन कार्य साधार स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Marathi) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
मराठी लोकसाहित्य (230103207)

वार, दिनांक: शनिवार, २५-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण : ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) दैवत कथा म्हणजे भाषेला जडलेला ——— होय.
अ) विकार
ब) सरस्वती
क) अलंकार
ड) मरीआई
- २) लोकसाहित्याला पडलेले सुंदर स्वप्न म्हणून कशाचा उल्लेख केला जातो?
अ) लोकगीत
ब) लोककथा
क) लोकविधी
ड) लोकनाटय
- ३) लोकगीत म्हणजे आदिमानवांचे आल्हाददायी संगीत होय ही व्याख्या कोणाची?
अ) अलेक्झांडर क्रॉप
ब) पॅरी
क) सरोजिनी बावर
ड) ग्रीम
- ४) 'लोकसंस्कृतीच्या पाऊलखुणा' या ग्रंथाचे कर्ते कोण?
अ) तारा भवाळकर
ब) प्रभाकर मांडे
क) रा. चि. ढेरे
ड) सर्व धन्यवाद
- ५) 'स्त्रीजीवन' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) साने गुरुजी
ब) सोमदेव
क) शरद व्यवहारे
ड) गुनाढ्य
- ६) लोककथांची परंपरा प्राचीन आहे. लोकगीतांच्या उगमानंतर काही काळातच लोककथा गीतांचा जन्म झाला असावा.
अ) संपूर्ण विधान बरोबर आहे
ब) पूर्वार्ध बरोबर असून उत्तरार्ध चुकीचा आहे.
क) पूर्वार्ध चुकीचा असून उत्तरार्ध बरोबर आहे
ड) संपूर्ण विधान चूक आहे

- ७) 'जागरण' हा विधी कोणत्या लोकदेवेशी निगडित आहे?
 अ) रेणुका ब) खंडोबा
 क) ज्योतिबा ड) मरी आई
- ८) लोकसाहित्याचे स्वरुप हा ग्रंथ कोणाचा?
 अ) दुर्गा भागवत ब) प्रभाकर मांडे
 क) विश्वनाथ शिंदे ड) ताराबाई भवाळकर
- ९) भाषाशास्त्रज्ञांनी लोकसाहित्यातील कोणत्या कथांना जास्त प्राधान्य दिले आहे?
 अ) दैवत कथा ब) पौराणिक कथा
 क) अद्भुत कथा ड) कल्पित कथा
- १०) ओव्या हा कशाचा हुंकार असतो?
 अ) लोक मनाचा ब) स्त्री मनाचा
 क) बालमनाचा ड) प्रौढ मनाचा
- ११) कुलाचार म्हणून अनेक घरात काय घालण्याचे परंपरा आहे?
 अ) मुंज ब) जागरण
 क) बारसे ड) तमाशा
- १२) भवानी मातेच्या भक्तांकडून कोणती लोककला सादर केली जाते?
 अ) जागरण ब) किर्तन
 क) गोंधळ ड) भारुड

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) मराठी लोकसाहित्याचे अभ्यासक प्रभाकर मांडे यांचे योगदान स्पष्ट करा.
 ब) लोकगीताची वैशिष्ट्ये सांगा.
 क) किर्तनाची गुणवैशिष्ट्ये लिहून स्वरुप स्पष्ट करा.
 ड) लोकगीतातील बालगीतेचे स्वरुप स्पष्ट करा.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) लोककथांची वैशिष्ट्ये सांगा.
 ब) विधी नाट्याचे स्वरुप वैशिष्ट्ये सांगा.
 क) लोकनाट्याची वैशिष्ट्ये सांगा.
 ड) भारुड या प्रयोगरुप लोककलेचा परिचय करून द्या.

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) लोकगीतांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
- किंवा
- ब) मराठी लोकसाहित्यातील प्रयोगरूप कलांचे स्वरूप स्पष्ट करून सर्व कलांचा थोडक्यात परीचय द्या.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
- लोककथांचे स्वरूप स्पष्ट करून लोककथांचे प्रकार सांगा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Marathi) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
मराठी प्रबोधनपर वाङ्मय (230103208)

वार, दिनांक: शनिवार, २५-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण : ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) शरद पाटील यांचे विचार कोणत्या तत्वज्ञानाशी निगडित मानले जातात?
अ) मार्क्सवाद व फुलेंचे विचार यांचे संमिश्रण
ब) गांधीवादी विचार
क) परंपरावाद
ड) आंबेडकरवाद
- २) "दासशूद्राची गुलामगिरी" या ग्रंथाचा मुख्य गाभा कोणता आहे?
अ) जातिनिरपेक्ष समाजरचना ब) स्त्रीशिक्षण
क) उद्योगधंदे ड) शेतकरी संघटना
- ३) "शेतकऱ्याचा आसूड" या ग्रंथाचा मुख्य विषय कोणता आहे?
अ) स्त्रीशिक्षण ब) शेतकऱ्यांचे दुःख व शोषण
क) धार्मिक सुधारणा ड) राजकारण
- ४) 'विवेकवाद' या ग्रंथातून कोणत्या मूल्यांचा पुरस्कार केला आहे?
अ) अंधश्रद्धा व कुप्रथा ब) विवेक, विज्ञान, मानवता
क) जातिवाद ड) संप्रदायवाद
- ५) नरेंद्र दाभोळकर यांनी विज्ञानाकडे कसे पाहिले?
अ) समाजविघातक म्हणून ब) समाजजागृतीचे साधन म्हणून
क) धोकादायक म्हणून ड) धर्मविरोधी म्हणून
- ६) 'विवेकवाद' या ग्रंथाची भाषा कशी आहे?
अ) अवघड व गुंतागुंतीची ब) सोपी, सरळ व स्पष्ट
क) परदेशी भाषेतली ड) केवळ तांत्रिक

- प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्या उत्तरे लिहा/टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) १२
- अ) "दासशूद्राची गुलामगिरी" या ग्रंथाच्या आधारे आधुनिक समाजरचनेत समतेची आणि सामाजिक न्यायाची आवश्यकता समजावून सांगा.
- ब) "शेतकऱ्यांचा आसूड" या ग्रंथातील शेतकऱ्यांच्या हालअपेष्टांचे वर्णन स्पष्ट करा.
- क) 'स्त्रीराज्य' या लेखातील स्त्रीस्वातंत्र्य विषयक मतांची चर्चा करा.
- ड) शरद पाटील यांनी "दासशूद्राची गुलामगिरी" या ग्रंथातून समाजसुधारणा आणि क्रांतीची नवी दिशा दिली आहे स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) 'विवेकवाद' ग्रंथातील प्रबोधनपर विचार समाजातील अंधश्रद्धा निर्मूलनासाठी कसे उपयोगी ठरतात, स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) "दासशूद्राची गुलामगिरी" या ग्रंथात शरद पाटील यांनी मांडलेली गुलामगिरीची कारणे सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील दीर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १२
- महात्मा फुले यांनी "शेतकऱ्यांचा आसूड" या ग्रंथात शेतकऱ्यांच्या कोणत्या अवस्थेचे वर्णन केले आहे?

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Marathi) (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
आधुनिक भाषाविज्ञान (230103301)

वार, दिनांक: शुक्रवार, १७-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण : ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) मानवी संदेशवहनाच्या खास व्यवस्थेस काय म्हणतात?
अ) भाषा ब) पैसा
क) वस्तू ड) सुख
- २) भाषा ही संकल्पना कोणत्या संकेतांवर आधारलेली आहे?
अ) चित्र ब) ध्वनी
क) वर्ण ड) विधी
- ३) भाषेमध्ये होणारे अर्थपरीवर्तन भाषेच्या कोणत्या लक्षणामुळे घडून येते?
अ) द्विस्तरीय संरचना ब) निर्मितीशीलता
क) विशिष्टता ड) यादृच्छिकता
- ४) एककालिक भाषिक स्थितीचे विश्लेषण कोणत्या भाषाविज्ञानात महत्त्वाचे ठरले आहे?
अ) ऐतिहासिक ब) तौलनिक
क) आधुनिक ड) पारंपरिक
- ५) आधुनिक भाषाविज्ञानात कोणता भेद मौलिक मानला जातो?
अ) भाषिक वर्तन – भाषिक व्यवस्था
ब) भाषिक वर्तन – भाषिक प्रयोग
क) भाषिक व्यवस्था – भाषिक प्रयोग
ड) भाषिक क्षमता – भाषिक व्यवस्था
- ६) भाषिक नियमव्यवस्थेच्या ज्ञानास चॉम्स्की काय नाव देतो?
अ) भाषिक वर्तन ब) भाषिक क्षमता
क) भाषिक व्यवस्था ड) भाषिक प्रयोग

- ७) भाषेत वापरल्या जाणाऱ्या ध्वनींना काय म्हणतात?
 अ) रूप ब) शब्द
 क) वाक्य ड) स्वन
- ८) 'महाविद्यालयाचे' हा शब्द कोणत्या प्रकारची रूपिका आहे?
 अ) पर्यायी रूपिका ब) समान रूपिका
 क) मुक्त रूपिका ड) बद्ध रूपिका
- ९) वाक्याची अंतिम रचना ज्या नजीकच्या संघटकांनी सिद्ध होते त्यास काय म्हणतात?
 अ) प्रथमोपस्थित संघटक ब) द्वितीयोपस्थित संघटक
 क) तृतीयोपस्थित संघटक ड) चतुर्थोपस्थित संघटक
- १०) 'मानसभाषाविज्ञान' विकसित करण्याचे श्रेय कोणाकडे जाते?
 अ) सोस्यूर ब) चॉम्स्की
 क) ब्लूमफिल्ड ड) लवव
- ११) भाषा, संस्कृती, आणि सामाजिक रचना यांच्या प्रभावाचा अभ्यास कोणत्या शाखेत केला जातो?
 अ) मनोविज्ञान ब) समाजविज्ञान
 क) समाजमनोविज्ञान ड) मानववंशविज्ञान
- १२) 'आधुनिक भाषाविज्ञान: सिद्धांत आणि उपयोजन' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
 अ) मिलिंद मालशे ब) स. गं. मालशे
 क) द. दि. पुंडे ड) विश्वनाथ खैरे

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) भाषेच्या कोणत्याही तीन व्याख्या लिहा.
 ब) भाषेची कोणतीही तीन लक्षणे लिहा.
 क) 'मनोविज्ञान' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 ड) 'समाजविज्ञान' ही संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.
 इ) 'अर्थविचार' ही संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.
 ई) 'वाचिक वर्तन' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) भाषाभ्यासाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.
 ब) भाषिक व्यवस्था व भाषिक वर्तन यांचा सहसंबंध स्पष्ट करा.
 क) 'वाक्यविचार' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 ड) आधुनिक भाषाविज्ञानातील मानववंश विज्ञानाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) भाषेचे स्वरूप सांगून, भाषाविषयक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) भाषिक क्षमता व भाषिक प्रयोग या संकल्पना उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- आधुनिक भाषाविज्ञानाचे स्वरूप सांगून 'स्वनिमविचार' स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए (Marathi) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल - २०२६

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. १९६० ते १९९०) (230103302)

वार, दिनांक: सोमवार, २०-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) 'वासनाकांड' या नाटकाचे लेखक कोण आहेत?
अ) महेश एलकुंचवार ब) सतीश आळेकर
क) वि. वा. शिरवाडकर ड) वसंत कानेटकर
- २) 'अक्करमाशी' हे आत्मकथन कोणाचे आहे?
अ) भीमराव गस्ती ब) लक्ष्मण माने
क) शरणकुमार लिंबाळे ड) प्र. ई. सोनकांबळे
- ३) महाराष्ट्र राज्याची स्थापना कोणत्या साली झाली?
अ) १९५७ ब) १९६०
क) १९४७ ड) १९६२
- ४) 'माझा रशियाचा प्रवास' हे प्रवासवर्णनपर लेखनाचे लेखक कोण आहेत?
अ) अण्णाभाऊ साठे ब) दया पवार
क) राजा ढाले ड) बाबुराव बागूल
- ५) दलित साहित्यातून कोणत्या आशयमूल्यांची अभिव्यक्ती झाली आहे?
अ) मानवी स्वातंत्र्य ब) समता
क) न्याय ड) वरील सर्व
- ६) 'माझे विद्यापीठ' हा काव्यसंग्रह कोणी लिहिला?
अ) वसंत बापट ब) वामन निंबाळकर
क) लोकनाथ यशवंत ड) नारायण सुर्वे
- ७) 'देशीवाद' ही संकल्पना पहिल्यांदा मराठीत कुणी आणली?
अ) रा. ग. जाधव ब) भालचंद्र नेमाडे
क) आनंद यादव ड) सुधीर रसाळ

- ८) 'टारफुला' ही कादंबरी कोणी लिहिली?
 अ) बाबाराव मुसळे
 ब) महादेव मोरे
 क) शंकर पाटील
 ड) रा. रं. बोराडे
- ९) 'गोलपिठा' कवितासंग्रहाचे कवी कोण आहेत?
 अ) नामदेव ढसाळ
 ब) अर्जुन डांगळे
 क) यशवंत मनोहर
 ड) दया पवार
- १०) सखाराम बाईंडर हे नाटक लेखक कोण आहेत?
 अ) वि. वा. शिरवाडकर
 ब) विजय तेंडुलकर
 क) जयवंत दळवी
 ड) रत्नाकर मतकरी
- ११) 'कामगार आहे मी तळपती तलवार आहे मी' ह्या ओळी कोणत्या कवीच्या आहेत?
 अ) कुसुमाग्रज
 ब) कवी अनिल
 क) नामदेव ढसाळ
 ड) नारायण सुर्वे
- १२) खालीलपैकी कोणता समीक्षाग्रंथ नरहर कुरुंदकर यांचा आहे?
 अ) धार आणि काठ
 ब) टीका आणि टीकाकार
 क) टीकास्वयंवर
 ड) टीकाहरण

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणत्याही चार) १२
 अ) दलित साहित्याच्या प्रेरणा लिहा.
 ब) ग्रामीण साहित्याची वैशिष्ट्ये लिहा.
 क) चि. त्र्यं. खानोलकर यांच्या साहित्याचे वेगळेपण लिहा.
 ड) अण्णाभाऊ साठे यांच्या लेखनाचे विशेष लिहा.
 इ) महानगरीय साहित्याचे स्वरूप लिहा.
 ई) १९६० ते १९९० कालखंडातील राजकीय परिस्थिती लिहा.
- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
 अ) १९६० ते १९९० काळातील प्रमुख ग्रामीण साहित्यकारांचा परिचय करून द्या.
 ब) लघुनियतकालिक चळवळीचे स्वरूप लिहा.
 क) ग्रामीण साहित्यातून कोणती भूमिका मांडली आहे?
 ड) १९६० ते १९९० काळातील ललित गद्य लेखनाचा आढावा घ्या.
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
 अ) साठोत्तरी मराठी कवितेची वाटचाल लिहा.
 ब) १९६० नंतरच्या स्त्रीवादी लेखिकांच्या लेखनाचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- प्र.५ साठोत्तरी ग्रामीण, दलित आणि स्त्रीवादी या साहित्यप्रवाहांची वाङ्मयीन कामगिरीचा सविस्तर आढावा घ्या. १२

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Marathi) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

एका साहित्य प्रकाराचा अभ्यास: कादंबरी (भाग – १) (230103303)

वार, दिनांक: बुधवार, २२-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ११:०० ते ०१:३०

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) 'कल्पित कथा' शब्दाचा अर्थ काय?

अ) कादंबरी	ब) कथा
क) नाटक	ड) चरित्र
- २) ब्राम्हणकन्या कादंबरीच्या नायिकेचे नाव काय आहे?

अ) मंजुळा	ब) कांता
क) कविता	ड) अनिता
- ३) गोंडवनातील प्रियवंदा व परागंदा या कादंबरीच्या लेखकाचे नाव काय आहे?

अ) गंगाधर गाडगीळ	ब) वि. स. खांडेकर
क) श्री. व्यं. केतकर	ड) मालतीबाई दांडेकर
- ४) विभावरी शिरूरकर यांचे मूळ नाव काय आहे?

अ) मालतीबाई बेडेकर	ब) मालतीबाई दांडेकर
क) मृणालिनी शहा	ड) उर्मिला पवार
- ५) वि. स. खांडेकर यांच्या कोणत्या कादंबरीला ज्ञानपीठ पुरस्कार मिळाला आहे?

अ) पहिले प्रेम	ब) दोन मने
क) वादळातील नौका	ड) ययाती
- ६) मानवी व्यवहाराचे चित्रण करण्यासाठी कादंबरीत कशाचा वापर केला जातो?

अ) व्यवसाय	ब) संवाद
क) ग्रामीण जीवन	ड) शहरी जीवन
- ७) अमृतवेल कादंबरीतील मुख्य व्यक्तीरेखेचे नाव काय आहे?

अ) पार्वती	ब) शेवंता
क) नंदा	ड) वसुंधरा

- प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) संपादनाचा हेतू स्पष्ट करा.
ब) संपादकाची भूमिका काय असते ते विशद करा.
क) परिच्छेदाची तपासणी मागील हेतू स्पष्ट करा.
ड) भाषिक संपादन म्हणजे काय थोडक्यात स्पष्ट करा.
- प्र.३ लघुत्तरी प्रश्न. 0६
- संपादकाचे कार्य स्पष्ट करा.
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) संपादन संकल्पना स्पष्ट करून संपादन प्रक्रियेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
किंवा
ब) संपादन प्रक्रियेपूर्वीचे पथ्ये सविस्तर लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Marathi) (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
मध्ययुगीन मराठी गद्य (230103307)

वार, दिनांक: सोमवार, २७-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) 'लीळाचरित्रा' मध्ये पुढीलपैकी कोणाचे जीवनचरित्र प्रकटले आहे?
अ) श्री चक्रधरस्वामी ब) श्री माहीमभट्ट
क) श्री वागदेवाचार्य ड) श्री नागदेवाचार्य
 - २) महानुभाव संप्रदायाचे मुख्य प्रवर्तक पुढीलपैकी कोण आहेत?
अ) श्री संत ज्ञानेश्वर ब) श्री चक्रधरस्वामी
क) श्री संत तुकाराम ड) श्री संत नामदेव
 - ३) 'लीळाचरित्र' ग्रंथे स्वरूप कोणत्या प्रकारचे आहे?
अ) गद्य ब) पद्य
क) गद्य-पद्य ड) संमिश्र
 - ४) 'लीळाचरित्र' हा ग्रंथ म्हाइंभट्टानी कोणाच्या मार्गदर्शनाने लिहिला आहे?
अ) केसोबास ब) नागदेवाचार्य
क) गोविंदप्रभू ड) महदंबा
 - ५) पुढीलपैकी कोणत्या संप्रदायाने मराठी भाषेला धर्मभाषेचे स्थान दिले?
अ) संत संप्रदाय ब) पंत संप्रदाय
क) तंत संप्रदाय ड) महानुभाव संप्रदाय
 - ६) 'लीळाचरित्र' हा ग्रंथ कोणत्या वाङ्मय प्रकारात समाविष्ट केला जातो?
अ) चरित्र ब) कथा
क) कादंबरी ड) नाटक
 - ७) 'बुधभूषण' हा ग्रंथ छत्रपती संभाजी महाराजांनी कोणत्या भाषेत लिहिला आहे?
अ) संस्कृत ब) मराठी
क) प्राकृत ड) आठवणरूप

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (दीर्घोत्तरी प्रश्न) (कोणताही एक) १२
- अ) बखर म्हणजे काय? ते स्पष्ट करून बखर लेखनाच्या स्वरूप व वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- ब) 'बुधभूषण' या ग्रंथाचे रचना विशेष स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (दीर्घोत्तरी प्रश्न) १२
- 'लीळाचरित्र एकांक' या ग्रंथाच्या आधारे तत्कालीन समाजीवनाचा सविस्तर आढावा घ्या.

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Marathi) (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च / एप्रिल – २०२६
प्रसारमाध्यमे आणि भाषा व्यवहार (230103309)

वार, दिनांक: सोमवार, २७-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

- १) खालीलपैकी कोणते पारंपारिक प्रसारमाध्यम आहे?
 - अ) लोकनाट्य
 - ब) वर्तमानपत्र
 - क) नभोवाणी
 - ड) दूरचित्रवाणी
- २) छापखाण्याचा शोध कोणी लावला?
 - अ) एडिसन
 - ब) गटेनबर्ग
 - क) जॉन बेअर्ड
 - ड) मार्कोनी
- ३) 'मराठी वृत्तपत्रांचा इतिहास' हा ग्रंथ कोणाचा आहे?
 - अ) श्रीपाद जोशी
 - ब) रमा गोळवलकर
 - क) विश्राम ढोले
 - ड) रा. के. लेले
- ४) भारतातील पहिले वृत्तपत्र कोणते?
 - अ) बेंगाल गॅझेट
 - ब) केसरी
 - क) संवाद कौमुदी
 - ड) दर्पण
- ५) भारतीय वृत्तपत्रांचे जनक कोणास म्हटले जाते?
 - अ) बाळशास्त्री जांभेकर
 - ब) लोकमान्य टिळक
 - क) राजा राममोहन राय
 - ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
- ६) मराठी भाषेतील कोणते दैनिक सर्वप्रथम इंटरनेटवर आले?
 - अ) दर्पण
 - ब) केसरी
 - क) मराठा
 - ड) सकाळ
- ७) 'बहुजन हिताय, बहुजन सुखाय' हे कोणत्या प्रसारमाध्यमाचे ब्रीद आहे?
 - अ) आकाशवाणी
 - ब) दूरदर्शन
 - क) वर्तमानपत्र
 - ड) यापैकी नाही

- ८) फेसबुक समाजमाध्यमाचा प्रारंभ कोणी केला?
 अ) मार्क झुकेरबर्ग ब) जेन कुम
 क) गटेनबर्ग ड) मार्कोनी
- ९) खालीलपैकी कोणते समाजमाध्यम आहे?
 अ) ट्विटर ब) यु-ट्यूब
 क) फेसबुक ड) यापैकी सर्व
- १०) खालीलपैकी कोणते मुद्रित प्रसारमाध्यम नाही?
 अ) वृत्तपत्रे ब) नियतकालिके
 क) भितीपत्रके ड) नभोवाणी
- ११) भारतात नभोवाणी प्रसारणाला किती साली सुरुवात झाली?
 अ) १९२६ ब) १९४०
 क) १९१९ ड) १९६०
- १२) उद्धोषक हा कोण असतो?
 अ) ग्राहक ब) विक्रेता
 क) मालक ड) यापैकी नाही

- प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
 अ) प्रसारमाध्यमाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 ब) मुद्रित माध्यमाची वैशिष्ट्ये लिहा.
 क) बातमी म्हणजे काय? बातमीचे स्त्रोत स्पष्ट करा.
 ड) आकाशवाणीवरून प्रसारित होणारे विविध कार्यक्रम कोणते?
 इ) उद्धोषणा म्हणजे काय? आदर्श उद्धोषकाचे गुण सांगा.
 ई) समाजमाध्यमांची वैशिष्ट्ये लिहा.
- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
 अ) प्रसारमाध्यमाचे पारंपरिक व आधुनिक प्रकार कोणते ते लिहा.
 ब) श्राव्य माध्यमाचे सामर्थ्य आणि मर्यादा स्पष्ट करा.
 क) भाषा उपयोजनाची विविध क्षेत्रे स्पष्ट करा.
 ड) समाजमाध्यमांचे स्वरूप व कार्य थोडक्यात स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
 अ) दृकश्राव्य माध्यमाची उद्दिष्ट्ये सांगून, स्वरूप स्पष्ट करा.
 ब) मुद्रित माध्यमाचे स्वरूप स्पष्ट करून भाषा विशेष लिहा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
 समाजमाध्यमाचे महत्त्व सांगून विविध समाज माध्यमांचा परिचय करून द्या.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Marathi) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
समाजभाषाविज्ञान (230103401)

वार, दिनांक: गुरुवार, १६-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण : ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) सामाजिक दृष्टीकोनातून भाषेकडे पाहणारी भाषाभ्यासाची सर्वात आधुनिक पद्धती कोणती?
अ) समाज भाषाविज्ञान ब) चिन्हविज्ञान
क) स्वनविज्ञान ड) शब्दविज्ञान
- २) भाषेतील शब्दांना प्राप्त होणारा अर्थ पूर्णतः कोणत्या स्वरूपाचा असतो?
अ) व्यक्तिसापेक्ष ब) समाजसापेक्ष
क) प्रदेशसापेक्ष ड) अर्थसापेक्ष
- ३) व्यक्तीची संदेशनक्षमता त्या व्यक्तीच्या कोणत्या गोष्टीवर अवलंबून असते?
अ) भाषिक समाज ब) भाषिक समज
क) भाषिक भांडार ड) भाषिक क्षमता
- ४) मानवी समाजात 'भाषा' ही संकल्पना कोणत्या गोष्टीला संक्रमित करत असते?
अ) अज्ञान ब) अंधश्रद्धा
क) अराजकता ड) संस्कृती
- ५) 'समाजातील आर्थिक स्तर व भाषाभेद यामध्ये विशिष्ट प्रकारचा संबंध असतो'. हे मत कोणाचे?
अ) बर्नस्टाईन ब) ब्लूमफिल्ड
क) सपीर ड) लबव
- ६) भाषेला असलेल्या कोणत्या संदर्भाचा शोध घेणे हे समाजभाषाविज्ञानाचे उद्दिष्ट आहे?
अ) आर्थिक ब) सामाजिक
क) सांस्कृतिक ड) राजकीय

- ७) दैनंदिन व्यवहारामध्ये दोन भाषांचा आधार घेऊन व्यवहार करणाऱ्या समाजाला काय म्हणतात?
 अ) नैभाषिक समाज ब) त्रैभाषिक समाज
 क) द्वैभाषिक समाज ड) पैभाषिक समाज
- ८) संपर्कात येणाऱ्या भाषा-बोलींमुळे कोणतीही समाजभाषा काय बनते?
 अ) संकुचित ब) सर्वव्यापी
 क) सर्वात्मक ड) समृद्ध
- ९) 'भाषा आणि संस्कृती' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
 अ) ना. गो. कालेलकर ब) कृ. पां. कुलकर्णी
 क) स. गं. मालशे ड) द. दि. पुंडे
- १०) मराठी बोलींचा सर्वप्रथम अभ्यास कोणत्या भाषाभ्यासकाने केला?
 अ) सोस्यूर ब) ग्रीअर्सन
 क) लबव ड) ब्लूमफिल्ड
- ११) प्रमाण मराठीतील 'ळ' च्या ऐवजी वऱ्हाडी बोलीत कशाचा वापर केला जातो?
 अ) 'छ' ब) 'इ'
 क) 'य' ड) 'र'
- १२) संज्ञापन व्यवहाराची निवड हे कोणत्या बदलाचे कारण असते?
 अ) भाषा ब) संस्कृती
 क) प्रदेश ड) लिंग

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) 'समाजभाषाविज्ञान' संकल्पनेची थोडक्यात ओळख करून द्या.
 ब) भाषेचा समाजसापेक्ष अभ्यास कशा रीतीने केला जातो?
 क) 'लिंगभाव' संकल्पनेचा भाषेवर काय परिणाम होतो?
 ड) जातीव्यवस्था आणि भाषा यांचा सहसंबंध स्पष्ट करा.
 इ) प्रमाणभाषा व बोली यातील वेगळेपण स्पष्ट करा.
 ई) 'भाषाबदलामुळे भाषिक परिवर्तनाला गती प्राप्त होते' साधार लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) भाषिक वर्तन आणि परिस्थिती यांचा सहसंबंध स्पष्ट करा.
 ब) भाषामिश्रणातून भाषेची समृद्धता कशी वाढते ते लिहा.
 क) समाज, संस्कृती आणि भाषा यांचा सहसंबंध स्पष्ट करा.
 ड) व्यावसायिकांच्या बोलींचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
अ) पिजिन भाषा आणि क्रिऑल भाषा या संकल्पना स्पष्ट करा.
किंवा
ब) मराठीच्या प्रमुख बोलींचा उदाहरणासह परिचय करून द्या.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
समाजभाषाविज्ञानाचे स्वरूप सांगून भाषिक भांडार व लघुक्षेत्र या संकल्पना स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Marathi) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१९९० ते २०१०) (230103402)

वार, दिनांक : शनिवार, १८-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) 'आतंक' हा कथासंग्रह पुढीलपैकी कोणी लिहिला आहे?
अ) गोविंदराव पाटील ब) शरद पाटील
क) विलास सारंग ड) शंकर पाटील
- २) 'उपल्या' ही राजकीय स्वरूपाची कादंबरी पुढीलपैकी कोणत्या साहित्यिकाने लिहिली आहे?
अ) नामदेव कांबळे ब) शरणकुमार लिंगबाळे
क) ज. वि. पवार ड) योगेंद्र मेश्राम
- ३) 'कोरडे नक्षत्र' हा काव्यसंग्रह कोणत्या कविचा आहे?
अ) विठ्ठल वाघ ब) उत्तम कोळगावकर
क) श्याम मनोहर ड) प्रकाश होळकर
- ४) वेदातील सूक्तरचनेचा भास निर्माण होईल अशी काव्यरचना पुढीलपैकी कोणी केली?
अ) बा. सी. मर्ढेकर ब) विंदा करंदीकर
क) वसंत बापट ड) कवी ग्रेस
- ५) 'पूर्णिमा' या ललित लेखसंग्रहाचे लेखक कोण आहेत?
अ) इरावती कर्वे ब) दुर्गा भागवत
क) अनिल अवचट ड) आनंद यादव
- ६) 'दलित' हा शब्द सर्वप्रथम कोणाच्या लेखनात आल्याचे आढळते?
अ) महात्मा फुले ब) नामदेव ढासळ
क) शंकर पाटील ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

- ७) 'गोलपिठा' हा काव्यसंग्रह पुढीलपैकी कोणाचा आहे?
 अ) यशवंत मनोहर
 ब) भुजंग मेश्राम
 क) नामदेव ढासळ
 ड) बाबुराव बागुल
- ८) स्त्रीवादाची सुरुवात सर्वप्रथम कोणत्या ग्रंथात पहावयास मिळते?
 अ) स्त्री - पुरुष तुलना
 ब) मनुस्मृती
 क) आयदान
 ड) मला उध्वस्त व्हायचंय
- ९) मराठी विज्ञान साहित्यास केंव्हा महत्त्व प्राप्त झाले?
 अ) १९५० नंतर
 ब) १९६० नंतर
 क) १९७० नंतर
 ड) १९७५ नंतर
- १०) 'दलित साहित्य वेदना आणि विद्रोह' हा ग्रंथ पुढीलपैकी कोणी लिहिला?
 अ) ना. शि. फडके
 ब) भालचंद्र फडके
 क) य. दि. फडके
 ड) वि. स. खांडेकर
- ११) 'नियतीने निर्माण केलेल्या दुःखाच्या ओझ्याने माणसे अगतिक बनतात' हे सूत्र कोणत्या कथाकाराच्या कथेत सापडते?
 अ) शांतारा
 ब) पु. भा. भावे
 क) अरविंद गोखले
 ड) जी. ए. कुलकर्णी
- १२) महानगरीय कादंबरी पैकी बहुसंख्य कादंबऱ्या कोणत्या महानगराचे चित्रण मोठ्या प्रमाणात करतात?
 अ) मुंबई
 ब) नाशिक
 क) कोल्हापूर
 ड) औरंगाबाद

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) १९९० नंतरच्या कादंबऱ्यांची वैशिष्ट्ये लिहा.
 ब) १९९० नंतरच्या कवितेने मराठी काव्यात कोणती भर टाकली? ते लिहा.
 क) १९९० नंतरच्या श्री कथाकारांच्या कार्याचा परिचय करून द्या.
 ड) दलित साहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करून दलित साहित्याच्या प्रेरणा विशद करा.
 इ) १९९० नंतरच्या प्रायोगिक नाटकांचा परामर्श घ्या.
 ई) १९९० नंतरच्या ग्रामसंस्कृतीचे विशेष तुमच्या शब्दात लिहा.

प्र.३ खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) १९९० स्त्रीवादी साहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 ब) १९९० नंतरच्या ग्रामीण कादंबरीची वाटचाल आणि विकास स्पष्ट करा.
 क) १९९० नंतरच्या दलित कथा वाङ्मयाची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 ड) १९९० नंतरच्या आदिवासी साहित्याच्या प्रेरणा आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) १९९० दलित साहित्याचे स्वरूप आणि प्रेरणा विशद करा.
- ब) १९९० ग्रामीण साहित्याची वाटचाल आणि विकास स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १२
- १९९० स्त्रीवादी साहित्याची वाटचाल सविस्तर लिहा .

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Marathi) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
एका साहित्यप्रकाराचा अभ्यास: कादंबरी (भाग – २) (230103403)

वार, दिनांक : मंगळवार, २१-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

१२

- १) ——— ही कादंबरी व्यक्ती आणि व्यवस्था यांच्यातल्या जटिल नात्याचा गुंता सोडवण्याचा एक प्रयत्न आहे.
अ) 'आटपाट देशातल्या गोष्टी' ब) झेलझपाट
क) धग ड) कबीरा खडा बाजार में
- २) 'आटपाट देशातल्या गोष्टी' यामधील लेखक असणाऱ्या पात्राचे नावा काय आहे?
अ) पुरुषोत्तम ब) माधव
क) निवृत्ती ड) ज्ञानेश्वर
- ३) 'निवृत्ती' हा कोणाचा मित्र आहे?
अ) माधव ब) नामदेव
क) विनायक ड) केशव
- ४) दीनानाथ मनोहर यांची कोणती कादंबरी अभ्यासाला आहे?
अ) कबीरा खडा बाजार में ब) रोबो
क) गंधाली ड) माधवी
- ५) कबीरा खडा बाजार में या कादंबरीत कोणत्या दोन गोष्टीची सांगड घालण्यात आली आहे?
अ) सत्ता आणि पैसा ब) कल्पना आणि वास्तव
क) ग्रामीण व नागरी ड) श्रम व समाधान
- ६) संग्राम गायकवाड यांचे लेखन ——— या लेखकाच्या खूप पुढे आहे.
अ) श्याम मनोहर ब) प्रभाकर पानसे
क) गणेश मतकरी ड) रत्नाकर मतकरी

- ७) शहरीपणात वेगळे दिसणाऱ्या, माणूसपण जपणाऱ्या व तार्किक विचार करणाऱ्या माणसाची कहाणी ——.
 अ) कबीरा खडा बाजार में ब) अमृतवेल
 क) ब्राम्हण कन्या ड) हिंदोळयावर
- ८) तिसरे अण्णा भाऊ साठे साहित्य संमेलन कोणत्या वर्षी भरले होते?
 अ) इ.स. २०११ ब) इ.स. २०१२
 क) इ.स. २०१३ ड) इ.स. २०१४
- ९) तिसरे अण्णा भाऊ साठे साहित्य संमेलन कुठे भरले होते?
 अ) नांदेड ब) संभाजीनगर
 क) धाराशिव ड) पुणे
- १०) तिसरे अण्णा भाऊ साठे साहित्य संमेलनाचे अध्यक्ष कोण होते?
 अ) दीनानाथ मनोहर ब) गंगाधर पानतावणे
 क) गंगाधर गाडगीळ ड) सुहास जोशी
- ११) 'शब्द द बुक गॅलरी' चा 'भाऊ पाध्ये साहित्यगौरव शब्द पुरस्कार' दीनानाथ मनोहर यांना कोणत्या वर्षी मिळाला?
 अ) एप्रिल २०१३ ब) एप्रिल २०१४
 क) मे २०१५ ड) जून २०१८
- १२) दीनानाथ मनोहर यांनी कादंबरी व्यतिरिक्त कोणता साहित्य प्रकार हाताळला आहे?
 अ) विज्ञान कथा ब) दंतकथा
 क) सामाजिक कथा ड) मनोविज्ञान कथा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- अ) आठपाठ देशातल्या गोष्टी या कादंबरीची पार्श्वभूमी विशद करा.
 ब) कबीरा खडा बाजार में ही कोणत्या गोष्टीची सांगड घालते?
 क) धग या कादंबरीतील संघर्ष स्पष्ट करा.
 ड) झेलझपाट या कादंबरीतील निसर्ग सौंदर्य वर्णन करा.
 इ) संग्राम गायकवाड यांच्या लेखनाची वैशिष्ट्ये लिहा.
 ई) दीनानाथ मनोहर यांच्या कादंबरीची वैशिष्ट्ये लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२

- अ) धग या कादंबरीचा आढावा घ्या.
 ब) झेलझपाट या कादंबरीतील आदिवासी जीवन स्पष्ट करा.
 क) महानगरीय साहित्याची वैशिष्ट्ये तुम्हाला अभ्यासाला असलेल्या 'आठ पाठ देशातील गोष्टी' व 'कबीरा खडा बाजार में' या कादंबरीच्या आधारे सांगा.
 ड) आदिवासी कादंबरी म्हणजे काय हे झेलझपाटच्या आधारे स्पष्ट करा.

- प्र.४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
अ) झेलझपाट या कादंबरीची पार्श्वभूमी तुमच्या शब्दात विशद करा.
ब) उद्धव शेळके यांच्या लिखाणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
आठ पाठ देशातील गोष्टी या कादंबरीचे कथानक सविस्तर विशद करून भाषा सौंदर्य स्पष्ट करा.

- प्र.४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) अभिजन आणि बहुजन संस्कृती मधील लोकप्रिय तंत्रांची सविस्तर माहिती द्या.
किंवा
- ब) अभिरुचीची जडणघडण व त्यामध्ये होणारी परिवर्तने यांची सविस्तर चर्चा करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- मराठी वाङ्मयातील बदलती सांस्कृतिक रूपे सविस्तर विशद करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Marathi) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
लोकप्रिय साहित्य (230103408)

वार, दिनांक : गुरुवार, २३-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण : ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) — हे वपु हया टोपण नावाने ओळखले जातात.
अ) सुहास शिनखेडे ब) वसंत पुरुषोत्तम काळे
क) सुहास शिंदे ड) सुहास शिरळकर
- २) शिवाजी सावंत यांची — ही कादंबरी प्रसिद्ध आहे.
अ) मोरपंखी खुणा ब) मोरपंख
क) मोरपंखी सावल्या ड) छावा
- ३) रंजनपर कादंबरी हया साहित्यप्रकाराशी — हे नाव जोडले गेलेले आहे.
अ) व. पु. काळे ब) म. सु. पाटील
क) कमलाकर नाडकर्णी ड) बाबा भांड
- ४) शिवाजी सावंत हे — कादंबरीचे लेखक आहेत.
अ) बालंट ब) उद्या
क) ऐवजी ड) मृत्युंजय
- ५) शिवाजी सावंत यांच्या लेखनात — महत्वाची भूमिका बजावते.
अ) ऐतिहासिकता ब) नायिका
क) नायक ड) खलनायिका
- ६) मराठी कादंबरी साठच्या दशकात — स्वरूपात पहावयास मिळते.
अ) ऐतिहासिक ब) चरित्रात्मक
क) काल्पनिक ड) रंजनपर

- ७) शिवाजी सावंत यांची मृत्युंजय ही कादंबरी ——— जीवनावर आधारित आहे.
 अ) रेसकोर्सच्या ब) दलितांच्या
 क) आदिवासींच्या ड) कर्णाच्या
- ८) नारायण धारप यांनी ——— कादंबरीचे लेखन केले आहे.
 अ) आषाढ ब) कोंडुरा
 क) निळासावळा ड) नवे दैवत
- ९) पार्टनर हया कादंबरीचे लेखन ——— यांनी केले आहे.
 अ) गंगाधर पाटील ब) व. पु. काळे
 क) बाबा कदम ड) गणेश आपटे
- १०) रहस्यप्रधान कादंबरी हया साहित्यप्रकाराशी ——— हे नाव जोडले गेलेले आहे.
 अ) व. पु. काळे ब) म. सु. पाटील
 क) कमलाकर नाडकर्णी ड) नारायण धारप
- ११) शिवाजी सावंत हे ——— म्हणूनही ओळखले जातात.
 अ) कवी ब) समीक्षक
 क) मृत्युंजयकार ड) सहकारी वकील
- १२) मृत्युंजय ही ——— कादंबरी आहे.
 अ) ऐतिहासिक ब) चरित्रात्मक
 क) काल्पनिक ड) पौराणिक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

१२

- अ) शिवाजी यांच्या मृत्युंजय हया कादंबरीची वैशिष्ट्ये सांगा.
 ब) नारायण धारप यांच्या लेखनाची वैशिष्ट्ये सांगा.
 क) पाच लोकप्रिय कादंबरीकरांची नावे सांगा.
 ड) नारायण धारप यांच्या कादंबऱ्यांची नावे सांगा.
 इ) मराठी लोकप्रिय साहित्य ही संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) लोकप्रिय साहित्याच्या संदर्भात नागनाथ कोत्तापल्ले यांनी नोंदवलेली निरीक्षणे थोडक्यात स्पष्ट करा.
 ब) मराठी लोकप्रिय साहित्यातील शिवाजी सावंत हयांच्या साहित्याचे योगदान स्पष्ट करा.
 क) मराठी लोकप्रिय साहित्यातील व. पु. काळे हयांच्या साहित्याचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

- प्र.४ अ) व. पु. काळे यांच्या लेखनाचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये थोडक्यात स्पष्ट करा. १२
किंवा
ब) मराठी लोकप्रिय साहित्याची वाटचाल थोडक्यात स्पष्ट करा.
- प्र.५ मृत्युंजय हया कादंबरीचे थोडक्यात महत्त्वमापन व मूल्यमापन करा. १२